

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

ΥΠΟ

ΣΙΜΟΥ ΜΕΝΑΡΔΟΥ

τακτικού καθηγητοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας.

Ὡς γνωστόν, αἱ καταλήξεις—ω καὶ—ομαι τῆς ἑλληνικῆς οὐδέποτε παρεῖχον αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς ὁρισμένην διάθεσιν εἰς τὸ ῥῆμα. Π. χ. τὸ «ἀποθνήσκω» ἐσήμαινε φονεύομαι, τὸ δ' «εὐφραίνομαι» «ἡδομαι» «τέρπομαι», κατέληγον εἰς—ομαι, ἐνῶ τὸ ταῦτόσημον «χαίρω» εἰς—ω. Αὐτὸς δ' Ἐπικυρίδης, καθὰ παρετήρησε Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς [Περὶ τῶν Ἐπικυρίδου ἰδιωμάτων, ἐκδ. W. Rhys Roberts, Cambridge 1901] μεταχειρίζεται τὸ «κωλύει» ἀντὶ τοῦ «κωλύεται» καὶ «κατωκνημένους» ἀντὶ «κατωκνητότας». Τὸ—ομαι εἶχε πᾶσαν σημασίαν οὐ μόνον παθητικὴν καὶ μέσην, ἀλλὰ καὶ ἐνεργητικὴν· π. χ. νεμομαί τι, μεταχειρίζομαί τι. Οὕτω καὶ σήμερον λέγεται π. χ. στέκομαι καὶ στέκω παρὰ τῶν αὐτῶν Ἑλλήνων ἄνευ οἵαςδήποτε διαφορᾶς.

Ὑπάρχουσι δὲ πλείστα ῥήματα εἰς—ω λεγόμενα ἀπαράλλακτα καὶ περὶ τοῦ ἐνεργοῦντος ὑποκειμένου καὶ περὶ τοῦ πάσχοντος ἀντικειμένου· εἶναι δὲ ταῦτα πρὸ πάντων τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα καὶ λήγοντα εἴτε εἰς—ώννω (ἴσιος—ισιώννω, ὄφκαιρος—φκαιρώνω) εἴτε εἰς—ίζω (ἄσπρος—ἀσπρίζω, κίτρινος—κιτρινίζω) εἴτε διαλεκτικῶς ὑπὸ τῶν Κυπρίων εἰς—νίσκω (μακρὺς—μακρυνίσκω, πλατὺς—πλατυνίσκω) οὕτως ὥστε λέγεται π. χ. καὶ ἴσισσα τὴν βέρκαν καὶ ἴσισσεν ἡ βέρκα καὶ πρὸς τούτοις ἴσισσα μετ' ἀρκάκιν, (ἐπῆρα κατ' εὐθεΐαν τὸν δρόμον πρὸς τὴν κοίτην) εὐκαίρωσα τὸ σταμνὶν καὶ τὸ σταμνὶν εὐκαίρωσεν, ἄσπρισα τὸν τοῖχον καὶ ὁ τοῖχος ἀσπρῖσεν, ἐπλάτυνα τὴν σιρᾶταν καὶ ἡ σιρᾶτα ἐπλάτυνεν. Ὅμοιως ὁ Αἰσχύλος Περσ. 13 λέγει μεταβατικῶς «νέον δ' ἄνδρα βαῦζει», ἀλλ' ὁ Ἀριστοφάνης Θεσμοφ. 173 «παῦσαι βαῦζων» ἦτοι κράζων βαά. Τοιαῦται, ἐν Κύπρῳ εἶναι τὰ ἐξῆς (¹) ἀγκώννω τὸ σακκούλλιν—ἀγκώννει τὸ σακκούλλιν (ἐξογκοῦται,) ἀλλάσσω τὸ χρῶμαν—τὸ χρῶμαν ἐν ἀλλάσσει ἀννοίω τὴν πόρταν—ἡ πόρτα ἐν ἀννοίει ἀρωστῶ ἐγὼ—κεῖνη ἀρώστησεν τὸ μωρόν της

(¹) Πρβ. Γ. Ν. Χατζιδάκιν ἐν Ἑπετηρίδι τοῦ Ἑθν. Πανεπ. 1909. σ. 89—100.

ἀφταίννω τὸ σπίριτον—τὸ σπίριτον ἐν ἀφταιννει
 ἀρκεῖ (ἀργεῖ)—ἄρκησεν τον ὁ Δεσπότης
 ἀχτυπῶ τοῦ μωροῦ—τὸ μωρὸν ἀχτύπησεν
 βαδώννω τὴν πόρταν—ἡ πόρτα ἔβ βαδωννει
 βουρῶ τὸ χτηνόν—τὸ χτηνόν ἔβ βουρα (τρέχει)
 γεμώννω τὸ σακκίν—τὸ σακκίν ἐγέμωσεν
 γυρῶ τὰ λακάτιν—τὰ λακάτιν ἔγ γυρίζει
 δειχνῶ τὸ σπίτιν—τὸ σπίτιν ἔδειξεν (ἀφοῦ ἐβάφη π. χ.)
 διῶ (δίδω)· ἡ μοῦλα ἔδωκεμ με χαμαὶ—ἔδωκα χαμαὶ (ἔπεσα).
 ζιῶ ἐγὼ—ζιῶ τὰ παιδιὰ μου
 ἡσυχάζω ἐγὼ—ἔμ με ἡσυχάζει ὁ πόνος
 θρέφω τὰ παιδικιά μου—καὶ ἔθρεψεν τὸ πόνημαν
 ἰανίσκω τὸν ἄρωστον—ὁ ἄρωστος ἔγιαθεν.
 καμμῶ ἐγὼ—ἔμ με καμμά (δὲν μ' ἀφήνει νὰ κλείσω μάτι)
 καταντῶ ἐγὼ—ποῦ μ' ἐκατάντησεν ἡ λύπη.
 κόβκω τὸ μεταξωτὸν—τὸ μεταξωτὸν ἔκοψεν ἔκοψεν τὸ χτηνόν (ἐκουράσθη)
 κολλῶ τὸ ξύλον—τὸ ξύλον ἐν κολλα
 κουμπῶ ἐγὼ—κούμπα το σιτὸν τοῖχον.
 κορακῶ τὸ ροῦχον—τὸ ροῦχον ἐκοράκισεν (ἐπιάσθη εἰς καρδί).
 κρεμμῶ ἐγὼ—κρεμμῆ με ἡ μοῦλα.
 κρούζω τὸ ξύλον—τὸ ξύλον ἐν κρουζει (ἀνάπτει).
 κωλυῶ ἄλλον (=ἐμποδίζω· μέμμε κωλυης)—κωλυῶ ἐγὼ (διστάζω)
 κυλῶ τὸν τροχόν—ὁ τροχὸς ἐν κυλα
 [ἐ] λάμνω ἐγὼ (=ξεκινῶ)—λάμνω τὸ χτηνόν (κεντῶ)
 λουβῶ τὴν κουτσοῦλλαν—λουβῶ ἡ κουτσοῦλλα (στάχυς)
 λυῶ τὸν βούτουρον—λυεῖ ὁ βούτουρος
 μαρκώννει ὁ χειμῶνας τὰ πουλλιά—τὰ πουλλιά μαρκώννουν (γαρκοῦνται)
 μυρίζω τὸν τόπον—μυρίζει ὁ τόπος.
 ξαρκῶ ἐγὼ—ξαρκεῖς μας ἄδικά (ἔξαργεῖς)
 ξυπνῶ ἐγὼ—ξυπνῶ τὸ παιδίμ μου
 παίζω τὸ βκιολίν—παίζει τὸ βκιολίν
 πατιῶ ἄλλον—πατιῶ τὸ καράβιν (ἐκ τοῦ * «πατίζω», πάγω σιτὸν πάτον)
 περνῶ τὸ χτηνόν—τὸ χτηνόν ἔμ περνᾷ
 πῆσσω τὸ γάλαν—ἔπηξεν τὸ γάλαν.
 πιάννω τὴν πένναν—ἡ τριανταφυλλιά ἔπιασεν.
 πλήσσω ἄλλον—πλήσσω ἐγὼ (=μελαγχολῶ)
 [ὲ] πνάζω ἐγὼ—πνάζει με ὁ πόνος
 πονῶ ἐγὼ—πονεῖ με τὸ δόντιν μου.

ποταυρίζω τὸ μωρὸν (=προβάλλω, κρατῶ μετέωρον)—τὸ μωρὸν ἐποταύρισε (=ἀνεπύχθη, Ζώδια)
 σηκώννω τὸ χέριμ μου—ἐσήκωσεν τὸ χέριμ μου (=ἐπρόήσθη)
 [οιγῶ] —ἐσίησεν με ὁ πόνος.
 σιδερώννω τὸ ξοῦχον—σιδερώννει ἡ γῆ (=σκληρύνεται ἀπὸ τὸν βοριάν)
 σιωπῶ ἐγὼ—ἔμ με σιωπᾷ τὸ δόντιμ μου.
 σκάζω ἐγὼ—σκάζει με ἡ δοῦλα.
 σκίζω τὸ ξύλον—ἔσκισεν τὸ ξύλον.
 σκορπῶ τὰ φύλλα—σκορποῦν τὰ φύλλα.
 σουρώννω τὸ παννὶν—σουρώννει τὸ παννὶν.
 σφαλῶ τὴν πόρταν—σφαλᾷ ἡ πόρτα.
 σφίγγω τὸν τροχὸν—ἔσφιξεν ὁ τροχός.
 ταράσσω τὴν πλάκαν—ἡ πλάκα ἐν ταρασσεῖ.
 τρανῶ τὸ σκοινὶν—ποῦ τρανᾶς ἐστὶ ; (κατευθύνεσαι)
 τρυπῶ τὸν τοῖχον—τρυπᾷ ὁ τοῖχος.
 φεύκω ἐγὼ—φεύκω τὸ μωρὸν (=ἀπομακρύνω)
 φκαιρᾷ τὸ ἄσκιν—φκαιρῶ τὸ ἄσκιν.
 φτυχᾷ ὁ κροσιῆς—φτυχῶ τὸν κροσιῆν (crochet=τὸν κάμνω γρήγορα)
 φουσκώννω τὸ ξοῦχον—ἐφούσκωσεν τὸ ξοῦχον (μέσα στὸ νερόν)
 χάβκω ἐγὼ—χάβκω τοῦ μωροῦ φαεῖν
 χενώννω τὸ νερόν—ἐχενώσασιν τὰ πρόατα (=ἐτράπησαν κάτω).
 χαλῶ τὸφ φοῦρνον—ἐχάλασεν ὁ φοῦρνος
 χορτάνω ἐγὼ—ποῦ νὰ τὸχ χορτάσω ;
 χωρεῖ τὸ σεντούκιν τὸ πάπλωμαν—τὸ πάπλωμαν χωρεῖ μὲς στὸ σεντούκιν.
 χωρίζω τὸ σιτάριν—τὸ σιτάριν ἔχ χωρίζει
 ψοφᾷ τὸ χτηνόν—ψοφῶ τὸ χτηνόν, (τὸ κάμνω νὰ ψοφήσῃ)

II

Ἄλλ' ὅμως ἡ σημασία τῶν εἰς—ομαι φαίνεται σήμερον ἐν Κύπρῳ σαφέστερον καθωρισμένη. Τὸ —ομαι δηλαδὴ σημαίνει σαφῶς αὐτοπάθειαν ἐπὶ δημάτων, ὅπου τὸ πάλαι θὰ ἐχώρει ἀμφιβολία περὶ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου. Οὕτω λ. χ. δέρονμαι, λούνομαι, σκεπάζομαι σημαίνουνσιν ἀποκλειστικῶς δέρω, λούω, σκεπάζω ἑμαυτόν· καὶ τοῦτο διότι δὲν λέγεται παθητικῶς «ἀγκαλιοῦμαι, γυρέβκομαι, διώχνομαι, καταβρέμαι, ὑβρίζομαι» ἀλλὰ ἀγκαλιοῦν με, γυρέβκουν με, διώχνουν με, κατατρέχουν με, ὑβρίζουν με⁽¹⁾.

(1) Πρβ. Γ. Ν. Χατζιδάκι. Περὶ τῆς χρήσεως τῶν μέσων ρημάτων ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ, ἐν Ἑπετηρίδι τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου 1909 σ. 75—89.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἐπόμενα ῥήματα ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰρχαῖα αὐτοπαθῆ, οὐδέποτε δὲ λεγόμενα παθητικῶς.

ἀγγρίζομαι «ἐρεθίζομαι» (¹) γίνομαι ἄγριος (ἀντίθ. τοῦ μερώννω), ἐνεργ. ἀγγρίζω τὸ μωρόν) ἀλείφομαι, ἀναίρνομαι (ναυτιῶ) ἀνα(γ)ουλιάζομαι, (ταυτίσημον) ἀνακουμπώννομαι (ἀναστρέφω τὰ μανίκια μου) ἀναπάβκομαι, ἀνεμίζομαι, ἀντικόβκομαι (μετανοῶ) ἀτσαλλέβκεται (περὶ γυναικὸς ἔχει ἔμμηνα) βαδώννομαι, βασκιοῦμαι, βλάφτομαι (περὶ ἔγκυον) βλέπομαι (φυλάττομαι) βρέχομαι, γράφομαι, γαιματώννομαι, δαρκολοοῦμαι, δέρνομαι, διακινέβκομαι ἢ διανέβκομαι, ζώννομαι, θροινιάζομαι, θυμώννομαι, κάβκομαι, καπνίζομαι, καταλνοῦμαι, κλαίομαι, κλαμουρίζομαι, κλώθομαι, (στενοχωροῦμαι) κομμαδιάζομαι, κοραδκιοῦμαι, κρεμμαλίζομαι, κουμπιάζομαι, κουρέβκομαι, κτενίζομαι, κυλιοῦμαι, λαδώννομαι, λούννομαι, μανικώννομαι (ἀνακουμπώννομαι) μαντίζομαι, μεταλλάσσομαι, μυρολοοῦμαι, νίβκομαι, ντύννομαι, ξηκουνταλίζομαι (κουράζω τὰς κοιτάλες, = βραχίονάς μου) ξηλαρυγγιάζομαι, ξημαρίζομαι (μαγαρίζομαι), ξηνεφρίζομαι, ξησκοπίζομαι, (χάνω τὸν εἰρμόν τῶν σκέψεών μου) περιποιοῦμαι (ἐτοιμάζομαι) πομαλάσσομαι (τρίβομαι ὅπου πονῶ, κάμνω massage) ποντίζομαι (πίπτω στὲς λάσπες, μαγαρίζομαι) ποσκολιοῦμαι (διασκεδάζω) ποσπάζομαι (περαιῶ τὴν ἐργασίαν μου) ποταυρίζομαι (τείνω τὸ χέρι) προήσκομαι, πουγκιάζομαι (ἀρπάζω πούνταν) [i] σάζομαι (ἐτοιμάζομαι) σέπομαι, σηκώννομαι, σκεπάζομαι, σκολίζομαι (=ποσκολιοῦμαι, Καραβᾶ-) σκοτώννομαι, σουπιώννομαι (βρέχομαι) σταυρολοοῦμαι, σφογγίζομαι, τραβκιοῦμαι, τρέφομαι, τρώουμαι, τυλίομαι, φουμίζομαι, φύρνομαι, χολιάζομαι, χορίζομαι, χώννομαι, ψακέβκομαι, ψυλλίζομαι. (Πρβ. Μανροφρύδου Δοκίμιον σ. 260 ἑξ.)

Ὅτι δὲ ἡ σημασία τῆς αὐτοπαθείας διατελεῖ ἀκμάζουσα, δηλοῦσι παρασύνθετά τινα ῥήματα σημαίνοντα ὅτι τὸ ὑποκείμενον καταρᾶται ἑαυτό.

Μέζ γερημιάζεσαι = μὴ λέγῃς «ἐγὼ ὁ γέρημος».

Μέγ κακορικιάζεσαι = μὴ λέγῃς «ἐγὼ ὁ κακορίζικος».

Μέγ κακοχροινιάζεσαι = μὴ λέγῃς «κακὸ χρόνον νάχω».

Μέλ λαμπροκάβκεσαι ἢ | μὴ λέγῃς «λαμπρὸν νὰ μὲ κάψῃ»

Μέλ λαμπροκαψιάζεσαι |

¹) Τὸ ἀγγρίζω εὐρίσκεται παρ' Ἡσυχίου «ἀγγρίζειν» ὑφαιρεῖσθαι, ἐρεθίζειν» (ἴσως ὑπορᾶσθαι) εὐρομεν δὲ σύνθετον αὐτὸ καὶ ἐν Νόμῳ γεωργικῷ δημοσιευθέντι ἐν Journal of Hellenic Studies XXX (1910) σ. 107 «παγγρίση τὸν κύνα τὸν δυνάστην κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων κυνῶν» καὶ παρὰ Σαχλίκη 338 Legrand «ἀγκρίζει κύριν καὶ παιδία». Ἰσως εἶναι μόνον ἄλλη προφορὰ ῥήματος * ἀγρίζω, ἥτοι ἐξαγριῶ (πρβ. καθάριος—καθαρίζω καὶ Χαράδρι—ΧαλάΝτρι)

Ἔτι μᾶλλον ἀξία προσοχῆς εἶνε ἡ διαφορὰ τῶν εἰς *εὖω* καὶ *εὐόμαι* (-έβκω-έβκομαι) ρημάτων, περὶ ὧν εὐρύτατα διέλαβεν ὁ Κόντος ἐν Ἀθηναίῳ Ζ' (1878) σ. 463—78. Ταῦτα φανερώς ἐπέδωκαν κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, οὕτω δ' ἐσώθησαν ἐν Πόντῳ [βλ. Ἐλευθ. Τ. Κούσην ἐν Πλάτωνι Η' (1885) σ. 276] εἶναι δὲ πολλοχοῦ γνωστὰ (πρβ. κοκορεύομαι). Ἐν Κύρῳ λέγεται

ἀθρῶπέβκεται τὸ Τιοφούδιν=κάννει τὸν ἀθρῶπον (ἄνδρα) ἐνῶ εἶναι παιδί ἀφεντέβκεται ὁ Γιαννῆς = κάννει τὸν ἀφέντην (πρβ. Δελέκου Δημοτ.

Ἀνθολ. Θρησκ. 1,8.).

γεναιτέβκεται ἡ κοροῦ = κάννει προώρως τὴν γυναῖκα.

θαρέβκεται στὸν κῦριν του = δεικνύεται θαρραλέος, στριγζόμενος εἰς τὸν πατέρα του

κκεγγινέβκεται ἡ δουχχώρητη = φέρεται (ἀσέμνως) σὰν νὰ ἦτο κκεγγ-γῖνα (Ἀτοιγγάνα πρβ. Λαογραφίας Ζ' (1922) σ. 49)

κοκονέβκεται ἡ Μαρικκοῦ=κάννει τὴν κοκόνα, (τὴν κυρίαν) ἐνῶ δὲν εἶναι ἐκοκονέφτημ μας πολλὰ

κωπελλέβκεται ἡ κυρὰ Ἄννα=κάννει τὴν κωπέλλαν, ἐνῶ ἐγήρασε

κυραδέβκεται ἡ Τιταλλοῦ = κάννει τὴν κυράν, ἐνῶ εἶνε δούλα.

λαουδέβκεται τὸ μωρόν = γελᾷ στὸν ὕπνον του, σὰν νὰ ἦτο λαγούδι

μωρτέβκεται ἡ Στυλιανή = κάννει τὸ μωρόν, ἐνῶ εἶναι ἤδη μεγάλη.

περκαλλέβκεται=κάννει τὸν πρόθυμον· μὲν περκαλλέβκεσαι καὶ ξέρω σε.

φοραδέβκουνται οἱ κωπέλλες στὰ χωρὰ = εἶναι χειραφετημένοι,

ἐνῶ π. χ. ἐκωπέλλεφεν ἡ Ἀγγελοῦ σημαίνει ἐφάνη νεωτέρα. Ὁμοίως

λέγεται εἰρωνικῶς ἐγγλεζέβκεται ἡ ἐφραγκέφτην μὲ τὰ πατιαλόνια,

ἐνῶ ἐτούρκεφεν σημαίνει ὅτι πράγματι μετήλλαξε θρησκείαν.

Ἐπίσης ἀξία λόγου εἶναι ἄλλη λεπτὴ σημασία σφριζομένη ἐν τῇ καταλήξει *-εὖομαι* καὶ *-ίζομαι*· ἀρκατέβκω σημαίνει ἐκτελῶ ἐργασίαν ἐργάτου, οὕτω δὲ λέγει καὶ ὁ πατριάρχης Ἰω. ὁ Ἐλεήμων (κατὰ Λεόντιον 37, 22 Gelzer) «ἤθελον... καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἐλθεῖν καὶ ἐργατεῦσαι» (πρὸς ἀνοικοδομὴν τοῦ ναοῦ)· ἀρκατέβκομαι σημαίνει ἀποζῶ μετερχόμενος τὸν ἐργάτην εἰς τὰ κτίσματα· γυρέβκομαι = ζητῶ χάριν ἑαυτοῦ, ἰδίως θεραπείαν, νὰ γυρευτῆς, ἡ δὲ ἀπάντησις γυρεύτου π' ἄλλου σημαίνει περίπου «μπαλλῶσου ἀπὸ ἄλλον ἢ ἄλλην»· δουλέβκομαι = ἐξυπηρετῶ ἰδίας ἑαυτοῦ ἀνάγκας.

Οὕτως ἡ παροιμία «ἀππέξω σου γυρεύτου, κιὰππέσσω σου δουλεύτου» σημαίνει ζήτησε μὲν ἐξωθεν βοήθειαν, ἀλλὰ κυρίως προσπάθησε νὰ ἐξοικονομηθῇ ἐξ ἰδίων πόρων. Ὁμοίως λέγεται καὶ δουλέβκομαι τὸ ζεβκάριν μου, ἥτοι κάννω χρῆσιν τοῦ ἀρότρου μου χάριν

ἐμαυτοῦ· ὁ Κούσης (ἐνθ. ἀν. σ. 276) λ. «δουλέβκουμαι = οἶος τ' εἰμι κατεργασθῆναι»· ζητουλλέβκουμαι, ἀποζῶ ὡς ζήτουλλας ἐπαιτῶν ἢ καθ' Ὅμηρον «πτωχεύω κατὰ δῆμον»· τὴν αὐτὴν δὲ σημασίαν ἔχει τὸ δικονίζομαι ἐκ τοῦ διακονῶ=ἐπαιτῶ. Π.χ. πῶς περῶς, γέρω; ἵντα νὰ κάμω; δικονίζουμαι (Λευκόνοικον)· τοῦτο ἐν Κρήτῃ λ. «διακονοῦμαι»· λαουδέβκουμαι ἐν Τηλλυριᾷ σημαίνει θηρεύω λαγούς καὶ ζῶ, ἐνῶ ἐνεργητικῶς λαουδέβκει τὸ σκυλλίν σημαίνει «παίρνει μυρωδιάν».

Ἡ τοιαύτη σημασία εἶναι πλησιεστάτη πρὸς τὰρχαῖα μέσα π.χ. «ξυλεύομαι, ὕδρεύομαι, φρυγανίζομαι» κτλ.

Ἔτι σαφέστερα εἶναι τὰ ἀλληλοπαθῆ μέσα οὐχὶ πολλὰ τὸν ἀριθμὸν π.χ. κατ' ἐνεστῶτα ἀγκαλιοῦνται (προσφεύγουν εἰς τὸ δικαστήριον). βατέβκουνται (οἱ κουφάδες, ὀχοῦνται αἰ ἐχιδναί) δέρονται, πίνωνται, σκοιῶννουνται, φιλιῶνται, χαιρεδκιοῦνται· κατὰ παρατατικὸν ἀγγαρώννουνται, ἐφιλονικοῦσαν ἐμπαθῶς· καὶ κατ' ἀόριστον· ἀγκαλέστησαν, (ἐνήγαγον ἀλλήλους) ἐκαπαλίαστησαν (ἡμιλήθησαν, ἔβαλαν καπάλιν (τουρκ.) μεταξύ των) ἐκεράστησαν, ἐλοαρκάστησαν, ἐμονοσυλιάστησαν, διηλλάγησαν, Κλήρου) ἐπλανεύτησαν (περὶ ἐρωμένων ἐμίγησαν, ἐπλανεύτην ἢ Κ. μὲ τὸν Μ.) ἐσεβάστησαν (συνεβιβάστησαν, συνεφώνησαν) ὀχτρεύτησαν (ἐγιναν ἐχθροί.) Περὶ τούτων διέλαβεν ὁ Κοραῆς Ἀτάκτων Α' σ. 125—131 καὶ ὁ Ἀσώπιος περὶ Ἑλληνικῆς συντάξεως ἐν Ἀθ. αωμή σ. 242, καὶ ὁ Χατζιδάκις, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 81.

Ἄλλ' ἢ αὐτὴ ἔννοια δύναται νὰ ἐκφρασθῇ καὶ δι' ἐνεργητικῶν τύπων ἐμαλλῶσαν, ἐμερώσαμεν, ἐφιλέραν, ἀλλὰ τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ὀλίγιστα.

III

Ἀποθετικά δὲ εἶναι τὰ ἐξῆς·

ἀκρολο(γ)οῦμαι=ὠτακουστῶ

ἀλιντίζομαι· τὸ μωρὸν ἀλιντίζεται=κλυιέται καὶ παίζει εὐθυμον, ἥτοι τὸ ἀρχ. ἀλινδεῖται· μὲν ἀλιντίζεσθαι=μὴ ἐτοιμάζεσθαι νὰ φιλονικήσῃς ἄλλεται τ' ἀμμάτιμ μου κ' ἐνὰ δῶ ξένον' (πρβ. Θεοκρίτου Γ' 37).

διχάζομαι=λησμονῶ (Ζώδια)

καπρέβκεται ἢ λόττα (ῥς)=ἀρχ. καπρᾶ, καπρίζει ἢ καπρώζει.

καφκιέται=κανχᾶται

κουμπάζομαι=κομπάζω

κουννίζονται οἱ ὄρνιθες=τὸ ἀρχ. κονίζονται, τρίβονται εἰς τὸ χῶμα

κρόννομαι=ἀκροῶμαι

μαγκλαβίζομαι = ταλαιπωροῦμαι ἐργαζόμενος, ἐκ τοῦ «μαγκλάβιον»

=τιμωρία, βάσανος· (πρβ. Κ. Πορφυρογεννήτου πρὸς Ρωμανὸν 236, 10 «διὰ μαγκλαβίων σφοδρῶν ἐπεξήρχετο»)

μάχομαι=προσπαθῶ (πρβ. τὸ «πολεμῶ»)· ἐμάχουμουν=ἡτοιμαζόμενον μέλλεται· «ἔντα μέλλεται τοῦ καθενοῦ»=ιέτρωται

δοκέει τὸ γαούρειν=δορχεῖται (τρέχει, πηδᾷ)

παιγνί[δ]έβκεται τὰ πᾶριν(ταὐτόσημον)

ποκνιάζομαι=δοκνηρῶς σκορδινῶμαι

πολοοῦμαι=ἀποκρίνομαι

πορέβκομαι=περνῶ, ἀποζῶ· κουαλεῖ νερόν καὶ πορέβκεται

ποστέκομαι=ἀποκάμνω·

ρωματίζομαι=βλέπω καθ' ὕπνους (ἐκ τοῦ Γραφικοῦ ὄραμα·)

σαρκώννεται ὁ πεθαμμένος=βρυκολακιάζει·

σπαγιάζομαι=σφαγιάζομαι· «θωρῶ την καὶ σπαγιάζομαι»

στοιχειώννεται ὁ πεθαμμένος=γίνεται στοιχειόν·

τραέβκεται τὸ κοκκορίφιν=δοργᾶ ὡς τράγος· ἐτραέφτην πκιδόν

τριβικιάζομαι=ποθῶ· πρβ. τὸ ἀρχαῖον τριβακός

τρι(γν)αλλίζομαι=γλίσχομαι ὑπερβαλλόντως·

Ὡς βλέπει πᾶς, τινὰ μὲν τούτων εἶναι παλαιὰ, (ἀκροῶμαι, ἀπολογοῦμαι, κονίζομαι, μάχομαι, δορχοῦμαι, πορτεύομαι, ὑπερφηφανεύομαι) ἄλλα δὲ μετεπλάσθησαν κατ' ἀναλογίαν, π.χ. *κουμπάζεται* κατὰ τὸ *καφ-κείται*. Ὅτι δὲ ἡ τοιαύτη δημιουργία ρημάτων εἰς—ομαι ἐξακολουθεῖ, μαρτυροῦσι τὰ ἐπόμενα μεταπλασθέντα ἐκ *Τουρκικῶν ριζῶν*· *καπαλιάζομαι* = ἀμιλλῶμαι, σπεύδω· («καμπαλέ» συμβόλαιον ἐργο-λαβίας· πρβ. Χλωροῦ Δεξικόν (¹) σ. 1265).

καριχέβκομαι=ἀνακατώννομαι· («καρισμάκ» σ. 1238)

κουλιαντερίζομαι=μεταχειρίζομαι· («κουλλαντηρμέν» σ. 1332)

κουλουρτζίζομαι=κορδώννομαι («κουρουλμάκ» σ. 1320)

σαφιδκιάζομαι=ἐτοιμάζομαι νὰ φύγω («σαπητμάκ» σ. 996)

σιουππελετίζομαι=ὑποπτεύω, («σοπχελενμέν» σ. 957.)

σουρουντίζομαι (Ὁρ)=προκαλοῦμαι, («σουρουνμέν» σ. 933).

τουσιουντίζομαι (Πφ)=συλλογίζομαι· («τουσουνμέν» σ. 801)

χαζιζέβκομαι (εἰρων.)=ἐτοιμάζομαι· («χαζήρ, ἐτοιμον» σ. 681)

III

Τινὰ τῶν εἰς —ομαι ρημάτων δέχονται καὶ σήμερον ὡς τὸ πάλα

¹) Μεταγράφομεν κατὰ τὸ δίτομον ΤουρκοΕλληνικὸν Λεξικὸν Ι. Χλωροῦ (ἐν Κωνσταντινουπόλει 1899—900) διὰ τὴν ἑλλειψιν τουρκικῶν στοιχείων ἐν τῷ τυπογραφείῳ.

Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηεὶς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

καὶ ἀντικείμενον, κατ' αἰτιατικὴν ἢ γενικήν·
 ἀγγοníζομαι κοροὺς (εἰρωνικῶς) = ἀποκτῶ κορεοὺς
 ἀθθυμοῦμαι τῇδ δουλειάν ἢ ἀθθυμοῦμαι τοῦ παπποῦ μου¹
 ἀντρέπομαι τὸν κόσμον
 ἀρμάζομαι τῇφ Φανοῦν· νυμφεύομαι πρβ. Θεοφάνη 298, 21 de Boor
 «Ἡράκλειος ὀρμασάμενος Εὐδοκίαν»
 «ζώννομαι τὰ θερά». παροιμ. = παροργίζομαι φοβερά·
 «θαμμάζομαι σε, Κωσταντᾶ, τὰ λόγια ποῦ μοῦ λέεις»
 λείβκομαι = μοῦ λείπει κίτι πχ. ἐλειφτήκαμεν τὰ ψουμιά· πρβ. Παλ-
 λαδίου Λαυσιακὸν 144, 17 «ἐλείφθη ἄρτων ὁ ἀνὴρ». Θεοφάνους
 377, 9, «λειφθέντες γὰρ ἦσαν τὰ βρώματα.» 452, 13 «λειφθέντων
 αὐτῶν τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν»⁽¹⁾.
 μοιράζομαι τὴν πίτταν μὲ τὸν ἀδερφόν μου
 μυρίζομαι τῶν νυχιῶν μου ἢ τὸ τραντάφυλλον
 ννοιάζομαι τὴν κόρη μ μου = τὴν συλλογίζομαι, ἀνησυχῶ περὶ αὐτῆς
 ξηοῦμαι τῇδ δουλειάν = ἐξιστορῶ
 ἔν πλασκομαι πένναν = δὲν ἐπλάσθη (δὲν ὑπάρχει) πέννα δι' ἐμὲ
 ἔν περισσέβκομαι παρᾶν = δὲν μοῦ περισσεύει
 προικίζομαι τὸ σπίτιν· ἔν κ' ἐννὰ τὸ προικιστῶ ἢ προικηθῶ.
 ρέομαι τὰ πιδικιοῦ, = ὀρέγομαι, τὸ ποθῶ·
 ρεσίζομαι τὸ γλυκὸν = ἐρεθίζομαι· δηλ. μ' ἐρεθίζει, τὸ ἐπιθυμῶ.
 ρωμιάζομαι τὸ μωρόν (Σολιά) κατ' ἀνομοίωσιν ἀντὶ «νωμιάζομαι = τὸ
 βάζω στὸν ὦμον
 σκουλλίζομαι τὸ σεντόνιν = σκεπάζω καὶ τὴν κεφαλὴν μὲ τὸ σ. Μαχ. 191
 στεφανώννομαι τῇμ Μαρικκοῦν [«ἐσκουλλίστην τὴν κότιαν της»
 σκιάζομαι τὸν κλέφτην = διακρίνω τὴν σκιάν του· ἐσκιάστηκά το =
 τὸ εἶδα ἀρπακτά·
 ἔσ σε συνερίζομαι (= δὲν θέλω νὰ ἐρίσω πρὸς σε)
 τσέλλομαι· τσέλλεσαι τὰ σπιδικία μου = τὰ νέμεσαι
 φορτώννομαι ξύλα
 χαίρομαι τῇ ζωῇ μ μου
 χαρτώννομαι τὴν κωπέλλαν = ἀρραβωνίζομαι (ἐκ τῆς φράσεως «ἡ χαρ(ι)-
 τωμένη σου «ὅπερ ἐλέγετο ἀντὶ τοῦ «ὄρμαστί σου» = ἡ μνη-
 στή. Μετάνοια τῆς δσίας Πελαγίας 24, 34 Usener)
 Οὕτως ἢ κατάληξις —ομαι ἔχει, καθὼς εἴπομεν, καὶ σημασίαν
 καθαρῶς ἐνεργητικήν.

(1) Κύριλλος ὁ Σκυθοπόλεως ἐν β. οἰοῦ Σάββα λέγει 225 «ἄρτων λει-
 ψάντων» 334 «ἐνὸς τῶν μοναστηρίων αὐτοῦ λείψαντος ὕδατος» ἤτοι στερηθέντος.

Π

Ἡ παθητικὴ σημασία φαίνεται κατὰ πρῶτον ὡς ἀναμφίβολους εἰς τὸν ἀόριστον προκειμένου περὶ πραγμάτων ἢ ἑτεροκινήτων ὄντων· π.χ. ἐβαφίστην τὸ μωρόν, ἐγιατρεύτην ὁ ἄρρωστος, ἐδιακλυστήκαν τὰ πιάτα, ἐκρεμμασίτηκαν οἱ σοῦσες, ἐλουτουρκήθην τὸ φεγγάρι (= παρῆλθε κυριακή, ἀπ' ἧς ἐφάνη) ἐξηλώθην τὸ ροῦχον, ἐπλύθην τὸ παννὴν, ἐποκόφτην τὸ μωρόν, ἐποσπερίστην τὸ φαεῖν (= ἔμεινε ψημένον ἀπὸ τῆς προτεραίας), ἐράφτην ὁ σάκκος, ἐρουκανίστην τὸ βολίκιν, ἐσάστην τὸ ρολόιν, ἐσιδερώθην τὸ πονκάμισον, ἐσπαστρέφτην ὁ ἡλιακός, ἐτρίφτην ἡ πέτρα, ἐτυλίχτην τὸ κουβάριον, ἐφαήθην τὸ σκουρὴν, ἐφορηθῆκα τὰ παπούτσια.

Καὶ ὅταν ἀπὸ ἐνεργητικῆς μετατρέπωμεν τὴν φράσιν εἰς παθητικήν, ἔχομεν τύπον ρήματος παθητικοῦ.

«ἀλωνέβκεται ἡ φτώχεια πάνω του» (παροιμ. = εἶναι τόση πολλή). γρωνίζεται ὁ Νότος (ἢ ἀχνωρίζεται τὸ καλὸν πρᾶμαν), διορτώννεται ἡ δουλειά, καταλά(β)εται τὸ παρπάτημαν του, κόβκεται ἡ κλωστή, κολλιέται τὸ πιατούδι, κτενίζονται τὰ μαλλιά, μαθκείται τὸ πετεινάριον, μασίεται ὁ χαλουβάς, μοιράζεται τὸ μάρομαρον, ξιφελλίζεται ὁ πεῦκος, ξύζεται τὸ μολιβὶν, σπέρνεται τὸ σηςάμιν, παδκείται τὸ σπῆτιν (= εἶναι προσιτὸν εἰς κλέπτην), πίννεται τὸ νερόν, πλυννίσκεται τὸ ροῦχον, πολνέται ὁ κόμπος, ῥέσσεται ὁ ποταμός, ῥουκανίζεται τὸ καρίν, σάζεται τὸ ρολόιν, σιδερώννεται τὸ ροῦχον, σκίζεται τὸ χαρτίν, τυλίεται τὸ κου(β)άριον, φράσσεται (ἢ βράεται) τὸ περβόλιν, φορκείται τὸ ροῦχον, χαλιέται τὸ παιχνίδιν, ψήννεται τὸ λουβὶν, συχχωρκείται ἡ κλεψιά, τρίφεται ἡ πέτρα, τρυπιέται τὸ ξύλον, τρώεται τὸ φαεῖν.

Ἄλλ' ὅμως ὁ τοιοῦτος ἐνεσιῶς δὲν σημαίνει ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει νῦν, ἀλλ' ὅτι δύναται νὰ πάθῃ. Π. χ. τὸ κολλιέται τὸ πιάτον ἢ τρυπιέται τὸ σίδερον δὲν σημαίνει ὅτι τῶρα τὸ κολλοῦν ἢ τὸ τρυποῦν, ἀλλ' ἀπλῶς ὅτι δύναται νὰ κολληθῇ ἢ νὰ τρυπηθῇ, καθὼς φορκείται τὸ ροῦχον σημαίνει ὅτι δύναται νὰ φορεθῇ, οὐδέποτε δὲ ὅτι «κάποιος τὸ φορεῖ». ὁμοίως σήμερα σπέρνεται κριθάριον ἢ τωρὰ φυτέβκονται οἱ τρανταφυλλιές λέγεται μόνον ὅταν ἐννοῇται, ὅτι εἶναι κατάλληλος ἡμέρα πρὸς σποράν ἢ καιρὸς πρὸς φύτευσιν, ἐνῶ ἡ πρᾶξις ἐκφράζεται σήμερα σπέρνομεν κριθάριον, τωρὰ φυτέβκομεν τὰς τρανταφυλλιές. Ἐπίσης ἡ φράσις τωρὰ παίζεται ὁ λα(γ)ὸς (= χτυπιέται) εἶναι εἰδησις ὅτι ὁ λαγὸς δύναται νὰ παιχτῇ, εἶναι ἐντὸς βολῆς. Λοιπὸν τὰ εἰς — οἱ αὐτὰ ρήματα σημαίνουσιν ὅχι συμβαίνον πάθος,

ἀλλὰ μᾶλλον ὑπάρχουσαν ιδιότητα τοῦ ὑποκειμένου· π. χ. τοῦτον τὸν χαρτὶν σκίζεται, τούτῃ ἡ κλωστή κόβεται, τοῦτον τὸ μάγμαρον μοιράζεται, λέγονται δὲ συνηθέστερον ἀρνητικῶς ἐν ἱκτενίζονται τὰ μαλὰ, ἐμ μαθιεται ὁ πετεινός, ἐμ μασσιεται ἡ αἰγία, ἐμ περνιεται ἡ κλωστή, ἐρ ῥεσσεται ὁ ποταμός (εἶναι ἀδιάβατος) ἔσ συναεται τὸ μωρόν («δὲν συμμαζεύεται») ἐν ἐβρασσεται τοῦτον τὸ περβόλιν (δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φραχθῇ) ἐγὼ ἐν ἀρωδιουμαι (δὲν ὑπόκειμαι εἰς ἐρώτησιν, δὲν εἶμαι ὑπόλογος) ἐῖ γελιουμαι, ἐν κολακέβκομαι κτλ. Τοιουτοτρόπως καὶ ἡ διαλεκτικὴ φράσις ἵστα; ὁ Κωσιτῆς πιάννεται τοῦ Γιαννῆ; ἢ δέρνεται τοῦ Γιαννῆ; ὅπου τὸ ποιητικὸν αἷτιον ἐμφράζεται κατὰ γενικὴν, λέγεται ὑπὸ τοῦ ἀμφισβητοῦντος ὅτι ὁ Κ. δύναται ποτε νὰ πιαστῇ ἢ νὰ δαρῇ ὑπὸ τοῦ ἄλλου. Πιάννομαι σου; = εἶναι δυνατόν νὰ μὲ πιάσῃ, αὕτη δὲ εἶναι ἡ σαφεστέρα παθητικὴ κατ' ἐνεστῶτα φράσις, ὡς καὶ ἡ περὶ θηλυκῶν ζώων τρέχεται ἢ οὐκίλλα κτλ.

Ὅμοιως καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος σημαίνει ἐπελθοῦσαν μεταβολὴν ἢ αὐτοπάθειαν τοῦ ὑποκειμένου, ὅχι δὲ σαφῶς πάθησιν αὐτοῦ ὑπ' ἄλλου. Τοῦτο γίνεται σαφές ἐκ ρημάτων, ὧν τὸ ὑποκείμενον εἶναι πρόσωπον· Ἐγυατρέφτηκα π. χ. σημαίνει ὅτι καὶ τὸ ἐγίανα ἦτο ἐγίνα καλά,⁽¹⁾ ὅχι δὲ ὅτι κάποιος μ' ἐθεράπευσεν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι ἐγὼ ἐθεράπευσα ἑμαυτόν, ὅπως δηλ. λέγεται ἀλείφτηκα, ἐτρίφτηκα κτλ. Ἐσκοτώθην ὁ Κωσιτῆς σημαίνει ἀπλῶς ἐτελεύτησε διὰ βιαίου θανάτου, εἴτε κατὰ τύχην (ἐππεσεν κ' ἐσκοτώθην, ἐσκοτώθην πᾶνω στὸν καρβᾶν) εἴτε συνηθέστερον ἐκουσίως, ἥτοι ἠυτοκτόνησεν.

Ἡ καθαρὰ ἐννοία ὅτι «ἐφονεύθη βληθεὶς ὑπ' ἄλλων» ἐκφράζεται μόνον ἐνεργητικῶς, ἐσκοτώσαν τὸν Κωσιτῆν. Ὅμοιως ἐψακέφτην ὁ Τιοφῆς σημαίνει ἔλαβε δηλητήριον, εἴτε ἀπατηθεὶς, εἴτε ἐκουσίως, ἐνῶ περὶ σκύλου π. χ. δηλητηριασθέντος λέγεται ἐψακέψαν τον. Ἐπίσης ἐκρεμμάστην ὁ Γιαννῆς, σημαίνει «ἀπήγξατο», τὸ δὲ «ἀπηγχονίσθη» ὑπὸ τοῦ δημίου (ἐν Κύπρῳ θανατικὴ ποινὴ εἶναι ὁ ἀπαγχονισμός) λέγεται σαφῶς ἐκρεμμάσαν τον.

Οὕτω τὸ ἐσκοτώθην καὶ ἐκρεμμάστην εἶνε κατὰ τὴν παθητικὴν ἐννοιαν ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἐπνί(γ)ην, οὗ σαφέστατα διακρίνεται τὸ ἐπνίζαν τον. Ὅμοιως ὁ λέγων ἐκόπηκα (ἐκατακόπηκα) ἢ ἐκάηκα φανε-

(1) Τὸ ἐγίανα εἶναι ὁ δόκιμος ἀόριστος τοῦ ὑγαίνω «ὕγιανα» εὐρισκόμενος παρὰ Δημοσθένει σ. 1256 (λόγῳ ΝΔ') «ὕγινας καὶ σωθεὶς» ἔπειτα δ' ἐν Ἀποφθέγμ. τῶν Πατέρων Migne τόμ. 65 στ. 100 Α «ὕγινας ὁ γέρον» καὶ 269 Α «εὐθέως ὑγιάνας εἶπε» καὶ παρὰ Μαλάλῃ 305,15 «καὶ ὑγιάνας καὶ ἀποκατασταθεὶς» καὶ Λεοντίῳ Νεοπόλ. β. Ἰω. τοῦ Ἑλεήμ. Gelzer 59, 7 «εὐθέως ὑγιάνεν» καὶ ἐν βίῳ Συμεῶνος τοῦ σαλοῦ Migne 93 στ. 1729 Α «οἷα θέλει ἐξῆμῶν ὑγιάναι».

ρώτατα ἐκφράζει ὅτι αὐτὸς ὑπῆρξεν αἷτιος τοῦ ἀποτελέσματος· ἄλλως λέγει π. χ. *ἔκοψα με ὁ παρπέρης, ἔκαψα με τὸ κερὶν*. Ἀλλὰ καὶ περὶ πραγμάτων ὁ λέγων π.χ. *ἐκάην τὸ σπίτιμ μου* ἐννοεῖ ὅτι αὐτὸ ἐπῆρε φωτιάν, οὐχὶ δὲ ὅτι *ἔκαψαν τὸ σπίτι μου*. Ἐπίσης λέγει *ἐκόπην ὁ κλῶνος* ἕνεκα τοῦ ἀνέμου κλ. κάλλιστα διακρίνων ἀπὸ τοῦ *ἐκόψαν τὸν κλῶνον*.

Ἐπίσης λέγεται *ἐφλίην τὸ πόδιμ μου* (ἦτοι ἐθλίβη, «ἐστραμπουλίστηκε») τρόπον τινὰ ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐδέποτε δὲ «ἐπατήθην τὸ πόδιμ μου» ἀλλὰ *ἐπατήσαν τὸ πόδιμ μου*. Καὶ ὁ λέγων π.χ. *ἐξηκαρφώθην τὸ σανάδιν, ἐξηλώθην τὸ ρούχον, ἐτρίφτην ἡ πέτρα, ἡ ἐφαήθην τὸ σκοινίον*, ἐννοεῖ ἀπλῶς ὅτι ἦλθον εἰς τοιαύτην κατάστασιν οἷον αὐτομάτως ἦτοι πλησιάζουσι πρὸς τὴν σημασίαν τοῦ μέσου, ὡς π. χ. *ἐλουτουρκήθην τὸ φεγγάριον* φύσει αὐξανόμενον ἢ *ἐποσπερίστην τὸ φαεῖν*. Πλησιεστέρα πρὸς τὴν παθητικὴν εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ *ἐπλύθην τὸ παννὶν* ἢ *ἐφορηθῆκαν τὰ παπούτσια*, δηλαδὴ ἀφ' ἧς κατεσκευάσθησαν, ὅπως *ἐβαφτίστην τὸ μωρὸν* ἢ *ἐποκόφτην τὸ μωρὸν* ἢ *ἐξέχτην τὸ ταυρίν*, ἅπερ λέγονται κυρίως ὡς ἀντίθετα πρὸς τὰ ἐπίθετα *ἐν ἀβάφτιστον, ἐν ἄπλυτον, ἐν ἀφόρητον*. Ἀόριστοι δὲ ὡς οἱ ἀκόλουθοι *ἐδιορτώθην ἡ ἡ δουλειά, ἐπολύθην ὁ κόμπος, ἐρουκανίστην τὸ βολίκιν, ἐσάστην τὸ ρολόν, ἐσπαστρέφτην ὁ στάβλος, ἡ ἐψήθην ἡ φακῆ εἶν* εὐχρηστοὶ μόνον ὅσάκις τὸ ἐπελθὼν ἀποτέλεσμα ἐνομιζέτο ἢ ὑπῆρξε δύσκολον οἷον ἐκ τῆς ιδιότητος τῶν ὑποκειμένων, ἀντιστοιχοῦσι δηλ. πρὸς τοὺς εἰρημένους ἐνεστῶτας. Ὅθεν ἡ ἐρώτησις «*ἐράφτην τὸ κουμπὶν* ;» ἀντὶ *ἐραφες τὸ κουμπὶν* ; περιέχει τὴν εἰρωνείαν ὅτι τὸ ἔργον καθ' ἑαυτὸ δὲν ἦτο σπουδαῖον.

Ὅμοιως καὶ καθ' ὑποτακτικὴν, ἅμα *κοποῦν τὰ μαλλιά δυνάμων-νουν*, ἅμα *ξιουριστοῦν οἱ τρίχες χοντρυνίσκουν* ἐκφράζει οὐχὶ πάθος, ἀλλ' ἰδιότητα τῶν τριχῶν.

Ὁ χρόνος ὁ σφῶζων περισσότερον τὴν ἔννοιαν τοῦ πάθους εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ παθητικὸς παρακείμενος τῆς μετοχῆς. Τὸ *ἐ σκοτωμένος* δὲν σημαίνει καθὼς τὸ *ἐσκοτώθην* ἐφόνευσεν ἑαυτόν, ἀλλ' ὅτι κάποιος τὸν ἐσκότωσεν καὶ ἐνῶ δὲν λέγεται *ἐσκοτώθην τὸ πουλλὶν* πού τὸν *Κωστήν* λέγεται *ἐ σκοτωμένον πού τὸν Κωστήν*.

Ὅμοιως ἐν κλαδεμένη ἡ ἐλιά, ἐσ σασμένη ἡ τάβλα καὶ μετὰ ποιητικοῦ αἰτίου κατὰ γενικὴν τοῦτα τὰ φύλλα ἐμ μαθημένα μου, ἐν καμένη τοῦ ἡλίου, ὁ δακκαμμένος τῆς κουφῆς (ὑπὸ ἐχίδνης), ἐνθα ἡ γενικὴ λέγεται προφανῶς ἀντὶ τῆς πάλαι δοτικῆς.

Ἀλλὰ καὶ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἔχει ἀμυρωθῆ σημαντικῶς ἡ ἔννοια τοῦ πάθους. Καὶ τοῦτο πιθανώτατα διὰ γραμματικὴν

αίτιαν, δηλ. διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐνεργητ. μετοχῆς. Ἀφ' ἧς αὕτη ἐπιπτεν εἰς ἀχρησίαν, ὁ Θεοφάνης π. χ. ἔκλινε τὸ λατινικῆς καταγωγῆς ἀπλ-κεύω δηλ. κάμνω ἀπλίκιν, σταθμὸν 322, 10 de Boor αὖν κάμπω ἡπλί-κευεν» ἀλλὰ 321, 2 «ὁ Χοσρόης ἀπληκευμένος ἐστίν». Οὕτω καὶ τὸ ταυτόσημον τουρκικῆς παραγωγῆς ῥήμα κονέβκει κάμνει *κονάκιν*, κατά-λυμα, κλίνεται ἐκόνεψεν ἀλλὰ ἐν *κονεμένος*. Ὅμοίως ἀγριεύει—ἀγρίεψεν—ἐν ἀγριεμένος, δρακοντέβκει—ἐδ δρακοντεμένος. Ὅμοίως πομαυρίζει τὸ σιτάριν—ἐμ πομαυρισμένον, ποκαματίζει τὸ μωρὸν—ἐμ ποκαμα-τισμένον, κιτρινίζει τὸ φύλλον—ἐν κιτρινισμένον, σπορχάζει τὸ κολόκιν ἐ σπορχασμένον, χτικιάζει ὁ χτικιασμένος.

Ἔτι μᾶλλον ἐπέδωσαν εἰς τοῦτο τὰ εἰς—ὦννω ῥήματα, πιθानῶς κατὰ τὸ θυμώννω—θυμωμένος, (ι)δρώννω—δρωμένος π. χ. βυζώνει ἢ δεῖνα—ἐβ βυζωμένη, (θ)ηλάζει, γρυλλώνει—γρυλλωμένος (=γουρ-λωμένος) ζα(β)ώννει τὸ σανίδιν—ἐ ζαωμένος, κοριτώννει—ἐγ κοριτω-μένη, μουρώννει (πίπτει εἰς βαθεῖαν σιωπὴν ὡς μωρὸς) ἐμ μουρω-μένος, σελλώνει τὸ βολίκιν (-υρτοῦναι ἢ δοκός)—ἐσ σελλωμένον σπαρκώννει (τὸ ἀρχαῖον σπαργῶ) ἐ σπαρκωμένος, ταικνώννει τὸ φαεῖν ἐ ταικνωμένον, καθὼς τὰρχαῖα «δεδακρυμένος» καὶ «κεκλαυμένος» (Προβ. Χατζιδάκιν ἐν Ἀθηνᾶ (1924) σ. 198).

Κατόπιν τούτων ὡς παρακείμενος τοῦ ἐγνώσκησεν ἡ Μεσαρχά, ἥτοι ἔκαμεν ἀφθονον παραγωγὴν, ἐλέχθη εἰς *γιωρκτημένη*, *πονεῖ ἡ Δενοῦ*,—ἐμ *πονημένη* καὶ ἀντὶ τοῦ «ἔχει γεννήσει παιδὶν» ἐἰς *γεννη-μένη*. *Αἶτja γεννήμένη* τρώεται; (τεκοῦσα, τοκᾶς). Ἐπίσης ἀντὶ τοῦ «ἔχω φάγει, ἔχω χωνεύσει» λέγεται εἶμαι *φαημένος*, εἶμαι *χωνεμένος* κατὰ τὸ ἔπια—*πιωμένος*, (προβ. *ἔμαθα μαθημένος*). Καὶ ἡ φράσις ἐννὰ μᾶς *σηκώσης μαιριεμένους*; σημαίνει μᾶς *καλεῖς* ἀφοῦ ἤδη ἐμα-γειρεύσαμεν νὰ φάμεν.

Ὅμοίως ὁ Μαχαιρᾶς 261 λέγει «ὁ σὶρ Τζουὰν ἦτον πεθυμημένος νὰ τὸν καθαρίσῃ» δηλ. ἐπεθύμει, καὶ ἐν τῷ Θρήνῳ τῆς Κύπρου λέγε-ται 47 «ἡμεσταν πταισμένοι» ἀντὶ πταίσται (καθὼς καὶ σήμερον ἐφται-σμένη (Δευκόνοικον) ἔχει πταίσει) καὶ τέλος τὸ ἐν στ. 705 «ἐβγαῖναν νικημένοι» καὶ 750 «εἵμεσταν νικημένοι» σημαίνει ὅχι ἡττημένοι, ἀλλὰ νικηταί!

Συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντων εἶναι ὅτι ἡ παθητικὴ ἔννοια τοῦ εἰς—ομαι τύπου περιωρίσθη τόσον, ὥστε πρέπει νὰ ὀμι-λῶμεν μᾶλλον περὶ τῶν μέσων ἢ τῶν παθητικῶν ῥημάτων τῆς νέας Ἑλληνικῆς.